



แรงงาน วิจารณ์ เจ้า

ประวัติศาสตร์ราชบุตร
ผู้ตายถูกกล่าวหาทาง
สมบูรณาญาสิทธิไทย

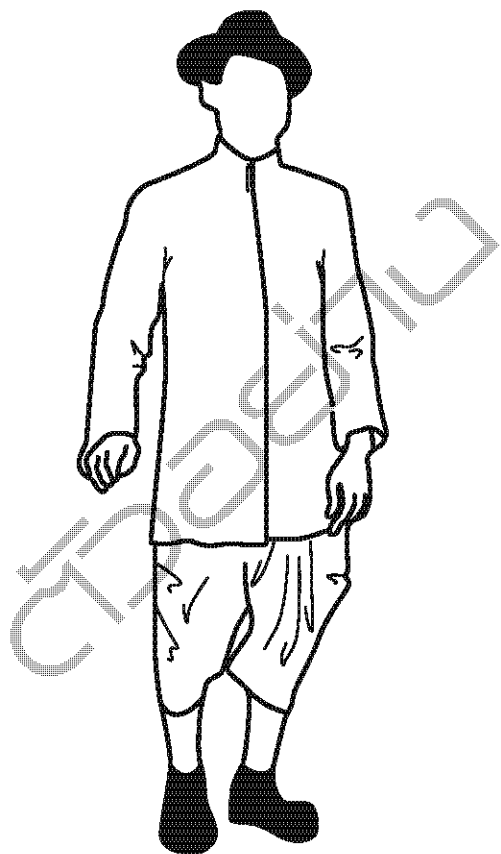
ตีโรตม์ ดส์้ามไพบูลย์
(พิมพ์ครั้งที่ ๗)

ดำเนินยม
ส. ติวรักษ์
ตำริที่ เรืองสุวรรณ
ตำนำเสนอ
ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

บทความพิเศษ
รณต อากรณ์สุวรรณ

รายงาน วิจารณ์เจ้า

ประวัติศาสตร์ราชกรผู้หาญกล้า
ทำทวยสมบูรณาญาสิทธิไทย



แรงงานวิจารณ์เจ้า

ประวัติศาสตร์ราษฎรผู้หาญกล้า
ท้าทายสมบูรณาญาสิทธิไทย

ศโรตม์ คล้ามไพบูลย์

คำนิยมโดย

ส. ศิวรักษ์ ๐ ดำริห์ เรื่องสุพรรณ

คำนำเสนอโดย

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

บทความพิเศษโดย

เรนศ อภรณ์สุวรรณ



รายงานวิจารณ์เจ้า ประวัติศาสตร์ราษฎร
ผู้หาญกล้าทำทลายสมบูรณาญาสิทธิไทย
• ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์

ราคา ๒๙๕ บาท

พิมพ์ครั้งแรก : คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : สำนักพิมพ์มติชน,

สิงหาคม ๒๕๔๗

พิมพ์ครั้งที่ ๓ : เมษายน ๒๕๖๔

(ปรับปรุงใหม่)

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์.

รายงานวิจารณ์เจ้า ประวัติศาสตร์ราษฎร

ผู้หาญกล้าทำทลายสมบูรณาญาสิทธิไทย. --

พิมพ์ครั้งที่ ๓. -- กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๖๔.

๒๘๐ หน้า.

๑. ถาวดี ฤทธิโชค, ๒๕๓๗-๒๕๓๘. ๒. ไทย -- การเมืองและการปกครอง. I. ชื่อเรื่อง.

320.092

ISBN 978 - 974 - 02 - 1735 - 0

สำนักพิมพ์มติชน | www.matichonbook.com

- ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ ศตะนาท, สุพจน์ แจ็งเว็ว, นงนุช สิงหเดชะ
- ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : อพิสิทธิ์ วีระจาวรรณ
- รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์, สุภาชัย สุชาติสุอารมม, มณฑล ปรากฏเกียรติ
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน
- บรรณาธิการเล่ม : ปิยวัฒน์ สีแดงสูง
- พิสูจน์อักษร : ชัยรัตน์ เลิศรัตนพร
- กราฟิกดีไซน์ : อรอนงค์ อินทรอุดม
- ศิลปกรรม-ออกแบบปก : ชนาเนช เบญจพิสุทธิ์
- ประชาสัมพันธ์และการตลาด : กรกฤษณ์ พริอินทร์, ณัชชา เชี่ยววล

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนามมาล

ประชาชนวัฒน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๐๐๒๑ ต่อ ๑๒๓๕

โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๕๕๑๘

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชน ๑๒ ถนนเทศบาลนามมาล ประชาชนวัฒน์ ๑

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๐๐๐, ๒๑๐๘

โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๙๐๑๓

จัดจำหน่ายโดย : บริษัททนต์ จำกัด (ในเครือมติชน)

๑๒ ถนนเทศบาลนามมาล ประชาชนวัฒน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๐-๓๓๖๐

โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๙๐๑๒

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co., Ltd.

12 Tetsabannueman Rd., Prachanivate 1, Chatuchak,

Bangkok 10900 Thailand

หากท่านต้องการสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้

จำนวนมากในราคาพิเศษ

โปรดติดต่อโดยตรงที่ บริษัททนต์ จำกัด

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๓

โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๙๐๑๒

MATCHON
PREMIUM
PRINT

ฝ่าย MATCHON PREMIUM PRINT

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)

รับผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๑๙, ๒๔๒๔

โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๙๐๑๒

ในกรณีที่มีหนังสือมีข้อผิดพลาดจากการพิมพ์

เช่น หน้าขาดหาย หน้าซ้ำ หน้าสลับ เป็นต้น

กรุณาคัดส่งมาที่ email: matchonbooksales@gmail.com

หรือ inbox matchonbook เพื่อขอเปลี่ยนแปลงใหม่

สารบัญ

คำนิยม ส. ศิวรักษ์	(๘)
คำนิยม ดำวิทย์ เรื่องสุธรรม	(๑๑)
คำนำเสนอ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ	(๑๓)
คำขอบคุณ ศีโรตม์ คล้ามไพบูลย์	(๒๖)
บทความพิเศษ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ	(๓๕)
บทนำ	๓
๑ ชีวิต-การต่อสู้ของถวัติ ฤทธิเดช	
และบทบาทของถวัติในประวัติศาสตร์ไทย	๑๕
ชีวิตในวัยเยาว์	๑๖
เริ่มชูงองกรรมกร	๒๓
ในฐานะนักหนังสือพิมพ์	๓๓
เข้าตะรางครั้งที่ ๑	๔๓
ก่อตั้งสถานแทนทวยราษฎร์	๔๙
การเมืองเรื่องฎีกา	๕๙
สมาคมกรรมกรตรรางแห่งสยาม	๖๙
กับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	๘๑
เผชิญสงครามชนชั้น	๙๓
คดีพระปกเกล้า	๑๐๙
ยกสุดท้ายของถวัติ	๑๒๓

๒	สังเขปความคิดของถวัติ ฤทธิเดช ในด้านต่างๆ	๑๓๑
	ความจริงของราษฎร	๑๓๒
	กรรมกรและความเป็นทาส	๑๔๑
	มนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน	๑๕๑
	การสอดส่องและควบคุมข้าราชการ	๑๖๒
	พระมหากษัตริย์และราชวงศ์	๑๗๑
	หายนะทางเศรษฐกิจ	๑๘๓
	รัฐบาลเป็นทุน ราษฎรเป็นแรง	๑๙๒
	ลัทธิช่วยตัวเอง	๒๐๓
	บทสรุป	๒๑๑
	ดรรชนี	๒๒๔

ด้วยความรำลึกถึง

ทวี หนึ่นนิกร,

บิคม จันทรวิฑูร

และสนิท คล้ามไฟบุลย์

คำนิยมของ ส. ศิวรักษ์ (พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๗)

เมื่อเอ่ยถึงนามสกุล "คล้ามไพบูลย์" เห็นทีคนส่วนใหญ่คงต้องนึกไปถึงนักการเมืองในสังกัดพรรคการเมืองหนึ่ง จะมีก็แต่เพียงคนจำนวนน้อยลงมาและในแวดวงที่แคบลงมากกว่าเท่านั้น ที่รู้จักมักคุ้นกับอีกชื่อเสียงเรียงนามหนึ่ง ซึ่งมีนามสกุลเดียวกัน โดยที่คนหลังนี้เป็นคนรุ่นใหม่กว่า มีท่าทีในความคิดอ่านอย่างก้าวหน้า กระทั่งลงไปสัมผัสสกลุคศิลป์กับความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนส่วนใหญ่ในสังคมยิ่งกว่า ซึ่งคุณลักษณะข้างต้นนี้ นักการเมืองร่วมสมัยย่อมไม่เคยมี หรือว่ามีไม่ได้เอาเลย

แม้ว่าศิริโรตม์จะไม่ใช่นักการเมือง ใดๆ ที่ความสนใจใคร่รู้ของเขามักเกาะติดไปกับอาการเคลื่อนไหวในทางการเมือง ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ทั้งในปัจจุบันและที่ถอยย้อนกลับไปดูบทเรียนในอดีต แต่ศิริโรตม์ก็ให้ความสำคัญในเรื่องบทบาทพื้นฐานของราษฎร ยิ่งกว่าการเมืองนำหน้าน่านิ่ง ที่แม้ปัจจุบันก็ยังไม่มีที่ท่าว่าระบอบของเราจะไปพ้นได้ ดังเขาได้แสดงทัศนะในเรื่องดังกล่าวไว้ให้ปรากฏบ้างแล้วใน *แลไปข้างหน้าประชาธิปไตย : บทวิเคราะห์ในวาระ ๑๘ ปี ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และ ๑๕ ปี ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙* (พ.ศ. ๒๕๓๔) *ทฤษฎีและความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์* (พ.ศ. ๒๕๔๔) และ *จักรวรรดินิยมกับการก่อการร้าย* (พ.ศ. ๒๕๕๕) นี้ยังไม่รวมถึงข้อคิดเห็นของเขาที่มักลงตีพิมพ์ในหน้าสื่อมวลชนอยู่เนืองๆ แม้ว่าเท่าที่กล่าวมาจะถือเป็นการพยายามอ่านสถานการณ์ โดยยังขาดการวิเคราะห์เจาะลึกอย่างถึงขนาด แต่หากสังเกตดูให้ดีก็จะพบว่ามิที่ทำไปในทางนั้นยิ่งขึ้นทุกทีๆ

การที่คราวนี้ ศิริโรตม์ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่หันกลับมาศึกษาสืบค้นเรื่อง

ราวของ "นายถวัติ ฤทธิเดช" นั้นนับว่าน่าสนใจ การนำเอาประวัติชีวิตและการต่อสู้ ตลอดจนข้อวิเคราะห์สังเคราะห์ในแนวคิด บทบาทของนายถวัติ มานำเสนอไว้ในงานเขียนชิ้นนี้ได้ช่วยให้เราเจาะผ่านเรื่องราวผิวๆ ลึกลงไปกว่าที่ผู้คนมักรู้จักชื่อเสียงของบุคคลท่านนี้แต่เพียงฉาบฉวย ว่าเป็นสามัญชนผู้ยื่นฟ้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งที่จริงแล้วนายถวัติได้แสดงออกอย่างโดดเด่นถึงความมั่นคงของจริยธรรมอย่างกล้าหาญ ไม่ว่าจะทั้งเมื่อก่อนหน้าหรือภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน สืบเนื่องมาจนตลอดถึงบั้นปลายของชีวิต ชนิดที่จะแสวงหาได้ยากยิ่งในบรรดาชนชั้นหลังๆ ไม่ว่าจะป็นนักการเมืองและ/หรือผู้ใช้แรงงานก็ตาม และด้วยจุดยืนที่อยู่ข้างฝ่ายราษฎรอย่างไม่ยอมประนีประนอมเช่นนี้เอง นายถวัติจึงไม่ได้รับการยอมรับ จนถึงขั้นถูกจ้องเล็งเพ่งร้ายจากชนชั้นนายของสังคม ทั้งก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่ต่างไปกว่า ก.ศ.ร. กุหลาบ, เทียนวรรณ, นายนรินทร์ ภาชิต ฯลฯ

กล่าวจำเพาะกรณีของนายถวัตินั้น ความรู้สึกผูกโกรธต่อตัวเขายังคงอยู่จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว ดังมีปรากฏเป็นการกระทบกระเทียบบอย่างไม่ออกชื่อ อยู่ในเอกสารสมุดปกขาว ซึ่งเขียนขึ้นตอบโต้สมุดปกเหลือง หรือเค้าโครงการเศรษฐกิจ ในบทอันว่าด้วยเรื่อง *การป้องกันความยุ่งยากในปัญหาเรื่องนายจ้างกับลูกจ้าง* ซึ่งศิโรตม์ได้นำมาอ้างไว้ในงานชิ้นนี้ด้วยแล้ว อย่างตรงข้ามกับผู้เขียนสมุดปกขาว เจ้าของเค้าโครงการเศรษฐกิจคือนายปรีดี พนมยงค์ ในคราวการให้สัมภาษณ์นายฉัตรทิพย์ นาถสุภา เมื่อถูกถามเรื่องพลังของผู้ใช้แรงงานที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ท่านรัฐบุรุษอาวุโสได้แสดงความยกย่องความเป็นผู้นำของนายถวัติ และบทบาทของขบวนการคนงานรกร้างไว้เป็นอย่างมาก ซึ่งแม้ผู้เขียนจะอ้างถึงไว้แล้วเช่นกัน แต่ดูเหมือนจะยังไม่สิ้นกระบวนการความ จึงขอคัดลอกมาให้พิจารณากันอย่างยาวๆ ดังนี้

“กรรมกรรมร่างเป็นกรรมกรที่ก้าวหน้า นำโดย
ถวัติ ฤทธิเดช คุณเคยได้ยินชื่อหรือเปล่า แต่ทว่าบางพวก
อ้างแต่นายวาศ สุนทรจามร ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒
นายวาศไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ขณะที่
ถวัติทำนั้น นายวาศเป็นนายตำรวจ-ยศร้อยตำรวจตรี
ผมยังเป็นนักเรียนอยู่ในฝรั่งเศส ยังไม่ได้กลับไป กรรมกร
กรรมร่างสไตรค์ ถวัติเป็นคนทำ ถวัติได้จัดตั้งกรรมกรไว้ได้ดี
เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ดี หรือกรณีกับกฎบัตร
กิติ กรรมกรกรรมร่างก็ได้เข้าช่วยไม่น้อย กรรมกรกรรมร่าง
ตื่นตัวดี”

ในงานการศึกษาประวัติและผลงานของนายถวัติ ฤทธิเดช ของศิริโรตม์
ชั้นนี้ นับได้ว่าเป็นการให้ข้อมูลรายละเอียดอย่างดี ซึ่งหวังว่าจะช่วยเบิกทาง
ให้กับตัวตนของสามัญชนในประวัติศาสตร์ไทย (ตามถ้อยคำของผู้เขียน) ให้
แผ่ขยายกว้างขวางออกไป ต่จตุเกี่ยวกับการขูดคั้นโดยคนรุ่นใหม่ถึงเรื่องราว
ของบุคคลที่ชนชั้นนำพยายามขูดลบขีดฆ่าออกจากปุมการเปลี่ยนแปลง
สังคมของเรา นับตั้งแต่นายปรีดี พนมยงค์ เป็นต้นมา ซึ่งจนกระทั่งถึงบัดนี้ได้
เริ่มทยอยปรากฏให้เห็นแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
แห่งเมืองอุบล นายเตียง สิริชันธ์ แห่งสกลนคร ฯลฯ โดยแทบจะไม่ต้อง
เอ่ยถึง ก.ศ.ร. กุหลาบ, เทียนวรรณ จนถึงนายจิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งมีการศึกษา
ที่ลึกซึ้งและมีชีวิตชีวามากขึ้นๆ อย่างควรแก่การสำเหนียก

ส. ศิวรักษ์

พฤษภาคม ๒๕๔๗

คำนิยมของ ดำริห์ เรื่องสุธรรม (พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๗)

ประวัติศาสตร์แรงงานไทยเป็นประวัติศาสตร์ที่ขมขื่น ด้วยผู้ใช้แรงงานไทยในอดีตมีชีวิตท่ามกลางการกดขี่ขูดรีดที่ไม่ชอบธรรมมายาวนาน ระบบการเมืองและทัศนะทางการเมืองของชนชั้นปกครองไทยในอดีตมักมองกรรมกรด้วยทัศนะ "ความมั่นคงแห่งชาติ" อันไม่เที่ยงธรรม พวกเขามองชนชั้นผู้ใช้แรงงานอย่างหวาดระแวงว่าจะเป็นพลังสำคัญในการทำลายอำนาจการปกครองที่ผูกขาดของพวกเขา ดังนั้น มาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมกำราบกรรมกรจึงถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องในทุกยุคทุกสมัย

การปราบปรามที่เด็ดขาดและมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดและไม่ชอบธรรม ทำให้การต่อสู้ของกรรมกรไทยในอดีตเป็นไปได้ยากลำบากยิ่ง แต่กระนั้นก็ไม่อาจสกัดกั้นความพยายามที่จะลุกขึ้นต่อสู้เพื่อทวงถามหาสิทธิและความยุติธรรมให้กับชนชั้นกรรมกรได้

ในบรรดาผู้ที่ลุกขึ้นต่อสู้เพื่อคนงานนั้น ชื่อของ "ถวัลย์ ฤทธิเดช" นั้นอยู่แถวหน้าสุดในฐานะนักต่อสู้ของชนชั้นกรรมกรในหน้าประวัติศาสตร์การต่อสู้ของขบวนการกรรมกรไทย หลายคนให้สมญานามเขาว่า "วีรบุรุษคนแรกของขบวนการกรรมกรไทย" เรื่องราวของถวัลย์ ฤทธิเดชเป็นตำนานที่กล่าวขานอย่างภาคภูมิใจในขบวนการกรรมกรไทย แต่ก็ยังคงเป็นตำนานที่ลึกลับไม่กระจ่างชัดอยู่นั่นเอง

ดังนั้น การที่คุณศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ นักวิชาการหนุ่มได้ทุ่มเทเวลาวัยหนุ่มของเขาให้กับการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของวีรบุรุษของพวกเรา ซึ่งผมทราบว่าไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เลย จึงเป็นสิ่งสมควรได้รับการยกย่อง

สรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง

ผมขอถือโอกาสขอบคุณคุณศิริโรตม์แทนผู้อ่านและกรรมการไทย และอยากให้หลายๆ คนได้อ่านหนังสือเล่มนี้ เพราะเชื่อว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่นักอ่านทุกท่านโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักสหภาพแรงงาน แบบฉบับของการเป็นนักต่อสู้ที่องอาจกล้าหาญของอดีตจะเป็นแรงบันดาลใจให้คนรุ่นหลังได้ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในสังคมนี้อย่างแท้จริง

ดำริห์ เรื่องสุธรรม

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗

ณ คลินิกผู้สูงอายุ (คลินิกซีเนี่ย)

(ดำริห์ เรื่องสุธรรม เป็นอดีตผู้นำแรงงานที่มีบทบาทอย่างสูงในการก่อตั้งสหอาชีพะกรรมกรแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรแรงงานระดับชาติที่มีความสำคัญมากในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ก่อนจะยุติบทบาทลงไปเมื่อเกิดการรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และเป็นอดีตกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย)

คำนำเสนอของ ชาญวิทย์ เกษตรศรี (พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๗)

เกริ่นนำ

ในหน้ากระดาษหนังสือตำราเรียนและ/หรือหน้าจออินเทอร์เน็ต (Google) ของ "ประวัติศาสตร์การเมือง" และ "ความทรงจำ" ของไทยสมัยใหม่ เราแทบจะไม่มีทางได้เห็นหรือได้รู้จัก "ชื่อและนามสกุล" ของ "ถวัลย์ ฤทธิเดช" (๒๕๓๖-๒๕๕๒) เขาเป็นหนึ่งใน "อดีต" ที่ถูกทำให้ "เลื่อนราง" หรือไม่ก็ "จางหาย" ไปในการบันทึกของไทยที่ถูกครอบงำด้วยประวัติศาสตร์สกุล "มหาบุรุษ" และ/หรือ "ราชาชาตินิยม"

แต่ในหน้ากระดาษอันจำกัดของประวัติศาสตร์ "สกุลสามัญชน" และ/หรือ "ประชาชาตินิยม" "ถวัลย์ ฤทธิเดช" ก็ถูกจารึกและจดจำไว้ในฐานะของ "นักหนังสือพิมพ์" "สื่อมวลชน" "นักวิพากษ์สังคม" รุ่นแรกๆ เขาได้รับการยกย่องว่าเป็น "ผู้นำกรรมกร" เป็นตัวแทน "เป็นปากเป็นเสียงของ" ชาวไร่ชาวนา เมื่อ ๗๐-๘๐ ปีที่แล้ว

ที่สำคัญคือ เขาเป็นส่วนหนึ่งของ "ความรู้สึกใหม่" ของ "การเมืองภาคพลเมือง" ที่เฝ้ารอและต่อสู้เพื่อ "สิทธิ" "เสรีภาพ" และ "เสมอภาค" ที่เรียกร้องความเป็น "ราษฎร" (citizen) ในความหมายใหม่ที่มิใช่ "ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน" (subject) ไม่ใช่ในฐานะของผู้ "อาศัย" แผ่นดิน แต่ในฐานะของ "เจ้าของ" ประเทศชาติและแผ่นดินนี้

จากปีเกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ "ถวัลย์ ฤทธิเดช" ก็เป็นคน "รุ่นเดียวกัน" กับผู้นำของ "คณะราษฎร" ที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ล้มเลิกระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และ "ราชาธิปไตย" โดยเปรียบเทียบ

"ถวัติ ฤทธิเดช" ก็แก่กว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามที่เกิดในปี ๒๔๓๗ และ นายปรีดี พนมยงค์ที่เกิดเมื่อปี ๒๔๕๐ เพียงเล็กน้อย

แม้เราจะเห็นด้วยกับการ "ปฏิวัติ ๒๔๗๕" เข้าร่วมสนับสนุน "คณะราษฎร" ในการปราบปราม "กบฏวรเดช" ในปี ๒๔๗๖ และเขาไปไกลถึงกับฟ้องร้องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ว่าพระองค์ทรง "หมิ่นประมาทราษฎร" แต่เขาก็ไม่ใช่ "สมัครพรรคพวก" ของทั้ง "คณะเจ้า" หรือ "คณะราษฎร" หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เขาดูทั้งจะเป็นและทั้งเสนอทางเลือกของ "ฝ่ายที่สาม" ที่กว้างใหญ่ไพศาลไปยังกว่าทั้งสองฝ่ายแรก

และด้วยลักษณะพิเศษใน "สายธารแห่งชีวิตและผลงาน" (แบบ ก.ศ.ร. กุหลาบ, เทียนวรรณ, นรินทร์กลิง, จิตร ภูมิศักดิ์) ที่ค่อนข้างหาได้ยากยิ่งในสังคมไทย ทำให้ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ ทำหน้าที่ของผู้ค้นคว้า "ชุด" อดีตและ "เติมหน้าว่าง" ที่ "บิดเบี้ยว" และ "เลือนราง" ของ "ถวัติ ฤทธิเดช" ออกมา

ว่าไปแล้ว ผลงานเล่มนี้ว่าด้วย "ถวัติ ฤทธิเดช" ก็ออกมาในจังหวะเวลาพอดี เนื่องจากปี ๒๕๕๗ เป็นปีครบรอบ ๗๒ ปีของ "การปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕" และงานชิ้นนี้คงช่วยให้ภาพที่ "เลือนราง" ของอดีต "แจ่มใส" ขึ้นบ้าง และก็น่าจะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการค้นคว้าศึกษาเรื่องราวของสามัญชนผู้หนึ่งและผู้อื่นๆ ต่อไป ไม่ว่าจะโดยศิโรตม์เอง หรือผู้ที่จะเดินมาในเส้นทางนี้ของ "ประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่"

เรื่องของศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์

นามของผู้เขียน ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ อาจจะใหม่สำหรับผู้คนจำนวนหนึ่ง แต่ในหมู่นักอ่านที่สนใจในประเด็นของวิชาการด้านสังคมศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์การเมือง ชื่อของเขาก็จะพอคุ้นหู ปัจจุบัน (๒๕๕๗) ศิโรตม์ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาเอกด้านรัฐศาสตร์ อยู่ที่มหาวิทยาลัยฮาวาย มีอายุเพียง ๓๐ ปีต้นๆ แต่เขาก็มีทั้งผลงานและประสบการณ์ชีวิตเข้มข้นไม่น้อยเลย

ศิริโรตม์จบมัธยมปลายมาจากโรงเรียนเซนต์คาเบรียล และเข้าเป็น
นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่แรกเขาเข้าเรียนนิติศาสตร์ แต่ด้วยความสนใจ
ส่วนตัวหรือไม่ว่า "ภูมิหลัง" ของครอบครัว ทำให้เขาย้ายมาเรียนด้าน
รัฐศาสตร์ ศิริโรตม์เล่าให้ฟังว่า

“ผมเข้ามาอยู่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาเป็นครั้ง
แรกจากการ ‘ไล้เปรม’ (๒๕๓๒) ซึ่งตอนนั้นทาง อมร.
(องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) และ สนนท.
(สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย) มีการปราศรัยที่
สนามหลวง และเดินขบวนไปที่บ้านสี่เสาเทเวศร์ของนาย
รัฐมนตรีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ด้วยการที่ผมมีความ
เชื่อทางการเมืองมาก่อนแล้ว ว่านายเกษ ธรรมมาจากการ
เลือกตั้ง ทำให้ผมคิดว่าเราจำเป็นต้องทำอะไรบางอย่าง
ทั้งๆ ที่ตอนนั้นผมเพิ่งเข้ามหาวิทยาลัยได้ และยังไม่ทัน
เปิดเทอมด้วยซ้ำไป”

จากจุดเริ่มต้นนั้น ความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้
ศิริโรตม์เริ่ม “ลงพื้นที่” ไปดูปัญหาของสามัญชนชาวบ้านในการชุมนุมประท้วง
ใหญ่ๆ เช่น การนัดหยุดงานของโรงงานศรีแก้ว “ผมได้ลงไปสังเกตการณ์กับ
พวกธรรมศาสตร์รุ่นก่อนผม... และผ่านเหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้ผมรู้สึก
เข้าใจและเห็นใจพวกกรรมกร” หลังจากนั้น เมื่อขบวนการรายย่อยในภาค
อีสานชุมนุมใหญ่เป็นครั้งแรกที่ขอนแก่นในปี ๒๕๓๒ ศิริโรตม์ก็ได้ผ่าน
เหตุการณ์เช่นนั้นอีก

ศิริโรตม์เล่าให้ฟังว่า แม้การเมืองระดับประเทศที่เป็นทางการเมืองจะสำคัญ
แต่การเมืองระดับ “รากหญ้า” ของประชาชนธรรมดาๆ ก็ดูจะสำคัญกว่า
และช่วงปี ๒๕๓๓ นี้เองที่ทำให้เขาเริ่มคิดถึงความหมายของคำว่า “ประชาชน”

อย่างจริงจัง ประสบการณ์ส่วนตัวทำให้เขาสนใจการเมืองแบบ "ทางการ" หรือ "ระดับบน" น้อยลง

แต่ตอนที่ รสช. (คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ) ยึดอำนาจจากรัฐบาลชาติชายในปี ๒๕๓๔ เขาก็เข้าร่วมกับ "เอ็นจีโอ" ในการออกแถลงการณ์คัดค้านการยึดอำนาจ (จนรุ่นพี่สองคนถูกจับขณะเตรียมพิมพ์แถลงการณ์) และหลังจากคุณฉลาด วรฉัตร (อดีต ส.ส. ตราด) เริ่มอดข้าวประท้วงในเดือนเมษายน ๒๕๓๔ เขาก็ทำหน้าที่เป็นตัวแทนนักศึกษาเป็นโฆษกในการชุมนุมหน้ารัฐสภามาโดยตลอด ตั้งแต่การชุมนุมยังมีคนมาร่วมแค่หลักร้อย และค่อยๆ ขึ้นพูดน้อยลงเมื่อการชุมนุมเริ่มมีคนเป็นหลักพัน

หลังเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ ๒๕๓๕" เป็นช่วงที่เขานอกจากเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ (รวมทั้งมติชนสุดสัปดาห์และกรุงเทพธุรกิจ) แล้วเขายังมีโอกาสเข้าร่วมในรายการของสถานีวิทยุ ช่วงนั้นเป็นช่วงที่อุตสาหกรรมสื่อวิทยุเติบโตอย่างมาก (ปี ๒๕๓๗-๒๕๓๘) เพื่อนบางคนได้เข้าไปทำงานสถานีวิทยุบางแห่ง และได้ชวนเขาเข้าไปด้วย และผู้ที่ตกลงให้ทำงานแบบกินเงินเดือนคนครั้งแรกคือ ดร.สรจักร เกษมสุวรรณ ผ่านไประยะหนึ่งก็ให้เขาทำหน้าที่ควบคุมรายการวิทยุหนึ่งรายการ และเป็นผู้ร่วมจัดอีกหนึ่งรายการ

รายการที่ศิริโรตม์คุมมันก็ออกอากาศใน "คลื่นข่าว" ในช่วงเวลาที่ดีที่สุด แล้วก็ค่อยๆ เปลี่ยนรายการข่าวเป็น radio talkshow มาพูด "เนื้อหา" อย่างที่เขาต้องการ คือเรื่องสังคม ประวัติศาสตร์ การเมือง วัฒนธรรม มีการนำเรื่องของป่วย ปริติ เสรีไทย พระองค์ชายใหญ่ สืบ นาคะเสถียร รวมทั้งเรื่องตามกระแสอื่นๆ แล้วใส่แง่มุมทางประวัติศาสตร์และสังคมเข้าไป

ถ้าจะว่าไปแล้ว ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ ก็เติบโตใหญ่ทั้งทางด้าน "จิตสำนึก" และ "ประสบการณ์" ทางการเมืองในช่วงปลายสมัยของรัฐบาลอินทราวานาน ๘ ปีของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (๒๕๒๓-๒๕๓๑) ที่จะต่อด้วยรัฐบาล

(ที่ นรม. พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มาจากการเลือกตั้ง) จนถึงเหตุการณ์สำคัญของ "พฤษภาทมิฬ ๒๕๓๕" ที่พลเอกสุจินดา คราประยูร และพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ตัวแทนของ "ลัทธิทหาร" และฝ่าย "อำนาจนิยม" ต้องการจะฟื้นฟูระบบเก่าขึ้นขึ้นมาอีก แต่กระแส "โลกาภิวัตน์" และ "ทุนนิยม" ของพ่อค้า นักธุรกิจ ชนชั้นกลาง ก็ไม่อนุญาตให้ทำต่อไปดังเดิม ดังเช่นในยุคของ "สฤษดิ์/ถนอม/ประภาส" (๒๕๐๑-๒๕๑๖)

จากประสบการณ์ร่วมกับ "สื่อมวลชนทุนนิยม" ระดับชาติ ศิโรตม์ก็ได้รับโอกาสต่อในระดับสากล ช่วงปี ๒๕๓๙-๒๕๔๐ เป็นปีที่เขามีโอกาสได้ทำงานกับสำนักข่าว "AFP" (Agence France Presses) แล้วก็ย้ายไปทำหน้าที่เป็น "regional reporter" ในเรื่องกิจการต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน ทำให้ต้องบินไปประชุมและรายงานข่าวตามประเทศต่างๆ ในแถบ "อุษาคเนย์" อยู่เสมอๆ

ปลายปี ๒๕๔๐ ถึงกลางปี ๒๕๔๑ ในช่วงอายุเพียง ๒๐ ปีกว่าๆ เขาได้ทุนไปทำงานสื่อมวลชน "แลกเปลี่ยน" ที่สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นิวยอร์ก ทำให้เขามีโอกาสเดินทางไปที่ต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาค่อนข้างมาก และเป็นช่วงที่เกิดความเข้าใจใน "ความแตกต่างและความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม" (cultural difference/sensitivity) มากขึ้นอีกด้วย

หลังจากนั้น เขายังมีโอกาสได้ "ประสบการณ์" อันหลากหลาย เขาเข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและสิทธิกรรมกรในหลายๆ ประเทศ เช่น เบลเยียม เยอรมนี อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ได้พบปะมีเพื่อนต่างชาติจากแทบทุกทวีป ซึ่งทำให้เขาเชื่อในเรื่องของ "ความหลากหลาย" และ "ยอมรับ" ใน "ความแตกต่าง" มากขึ้นไปอีก ศิโรตม์มีเพื่อนสนิทบางคนที่มาจากประเทศไกลแสนไกลสำหรับคนไทย เช่น โรมานีเย ฟิจิ แอฟริกาใต้ ชิลี และโมร็อกโก

เมื่อกลับมาเมืองไทยในปี ๒๕๔๑ ศิโรตม์เข้าเรียนปริญญาโทต่อที่คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ช่วงนั้นเป็นแพชั่นที่ใครๆ ก็อยากเป็น "โพสท์

โมเดิร์น" กันทั้งนั้น การที่เขาอ่านภาษาอังกฤษได้แตกฉานทำให้เขาตามเรื่องพวกนี้จากฝรั่งได้เร็วกว่าเพื่อนร่วมรุ่น ผลก็คือทำให้คุ้นเคยกับอาจารย์ในคณะกลุ่มใหญ่ๆ พอเรียนไปได้หนึ่งปี อาจารย์บางคนก็ให้เขาทำหน้าที่เป็นผู้บรรยาย "พิเศษ" ในบางหัวข้อของบางวิชาในระดับปริญญาโท

ช่วงนี้แหละ ที่ทำให้เขาเริ่มมีบทความตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการต่างๆ ของรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์, รัฐศาสตร์ จุฬาฯ, สังคมศาสตร์ มช., เศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาฯ, วารสารธรรมศาสตร์ โดยเฉพาะบทความในเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีการเมือง เช่น มิเชล ฟูกูเกต์ : *ประวัติศาสตร์และการเมือง*, *ทางสายที่ ๓ และวาทกรรมแบบหลังสังคมนิยม*, *การเมืองของความเป็นศัตรู* ฯลฯ

และเมื่อเริ่มมีงานเขียน เขาก็รู้จักนักวิชาการมากขึ้น เช่น ธงชัย วินิจจะกุล, เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, เอนก เหล่าธรรมทัศน์, ธเนศ วงศ์ยานนาวา, ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, พิษณุ สุณทรารักษ์, ชลิตาภรณ์ ส่องสัมพันธ์, สุทธิ ประศาสน์เศรษฐ์, ตักติมา ฉัตรกุล ณ อยุธยา และอาจารย์เหล่านี้ก็กลายเป็นความบันเทิงใจให้เขาเรียนปริญญาเอกต่อ

ทำไมถึงต้องเป็น “ถวัติ ฤทธิเดช”

ต่อคำถามที่ว่าทำไมศิริธรรมถึงได้เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา เขาตอบว่า

“ผมเริ่มเขียนเรื่องถวัติเป็นครั้งแรกในฐานะรายงานสำหรับวิชาความคิดทางการเมืองไทยของอาจารย์นครินทร์ (เมฆไตรรัตน์) ที่คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ความสนใจของผมในขณะนั้นเริ่มต้นจากการรู้ว่า ‘ถวัติ’ คือคนที่ฟ้องรัชกาลที่ ๗ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผมรู้สึกที่น่าสนใจ เพราะไม่เคยได้ยินว่ามีใครจะฟ้องกษัตริย์มาก่อน ผมจึงเริ่มค้นคว้าข้อมูลในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ รวมทั้งหนังสือพิมพ์เก่าๆ ดู”

เขาเล่าต่อไปว่า หลังจากทำรายงานฉบับนั้นเสร็จก็คิดว่าควรจะเผยแพร่ต่อ ประจวบกับในช่วงนั้น มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท ร่วมกับภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดงานครั้งที่ ๒ (๒๕๔๑) ศักดินา ฉัตรกุล ณ อยุธยา ผู้จัดการของมูลนิธิ ได้นำเอาหัวข้อนี้ไปเสนอให้อาจารย์ฉลอง (สุนทรวานาณิชย์) ผู้จัดสัมมนาทำให้ได้นำเสนอรายงานในงานครั้งนั้นแล้วก็นำไปพิมพ์ครั้งแรกในวารสารธรรมศาสตร์ (ดู ประวัติศาสตร์แรงงานไทย กุลิณัน ๑๕ ตุลา วีรบุรุษกรรมกร, ๒๕๔๒)

จากบทความสั้นๆ จนถึงกลายเป็นรูปเล่มหนังสือในครั้งนี้ ศิโรตม์ได้แก้ไขเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์ครอบครัวของอดีตผู้คุมด้วย เช่น คุณนายช้อย (ภรรยา) และคุณสาวตรี (ลูกสาว)

ถึงตรงนี้ก็แล้วน่าจะขยายความต่อไปอีกว่า ทำไมในแง่ของนักศึกษาอายุเพียง ๒๐-๓๐ ปีอย่างศิโรตม์ถึงได้หันมาสนใจเรื่องของอดีต ฤทธิเดช และใช้เวลา "เกาะ" อยู่กับเรื่องนี้จากเป็นเพียงรายงานวิชาเพียงหนึ่งวิชา จนกระทั่งกลายเป็นบทความสัมภาษณ์และกลายเป็นหนังสือเล่มในที่สุดนั้น น่าจะตอบได้ทั้งบริบทของวงการวิชาการและตัวตนของศิโรตม์นั่นเอง

(๑) สำหรับนักศึกษาที่มีความสนใจทางสังคมที่กว้างและลึกลงไปอย่างเรื่องของกรรมกรนั้น ทำให้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสและทำงานร่วมกับแรงงาน ในระดับรากฐานได้ไม่ยากนัก ทั้งนี้ มีองค์กรเอกชนเป็นทางผ่านหรือทางลัดช่วยเสริม เช่น มูลนิธิอารมณณ์ พงศ์พັນ และมูลนิธิเพื่อนหญิง

เขาเล่าว่าสมัยเป็นนักศึกษาเคยพาคนงานมาเดินขบวนในธรรมศาสตร์ ในช่วงวันแรงงาน เคยเป็นตัวแทนสหพันธ์นิสิตนักศึกษา ไปร่วมอดอาหารประท้วงเรียกร้องกฎหมายประกันสังคม เคยไปประสานงานกับพวกคนงานแถวอ้อมน้อย-พระประแดง ในช่วงเรียกร้องค่าจ้างขั้นต่ำในปี ๒๕๓๓ รวมทั้งประสานงานในช่วงเรียกร้องรัฐธรรมนูญสมัย รสช. ปี ๒๕๓๔ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

การที่ได้ลงพื้นที่และรู้จักกับพวกคนงานที่จนมากๆ จำนวนหนึ่ง

ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นใจ เข้าใจ และเป็นส่วนหนึ่งของคนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ
จนรู้สึกว่าการเขียนประวัติศาสตร์ของคนกลุ่มนี้เป็นเรื่องที่มีความจำเป็น

เรื่องของศิริโรตม์กับกรรมกรในทศวรรษ ๒๕๓๐ นั้นจะเป็นเรื่อง
"ไม่ปกติ" นึก ถ้าจะเทียบกับคนรุ่น "๑๕ ถึง ๖ ตุลาคม" (๒๕๑๖-๒๕๑๙) ที่
การเข้าร่วม "๓ ประสาน-นักศึกษา-ชาวนา-กรรมกร" เคยเป็นนโยบายหลัก
ของ "นักกิจกรรม" อยู่ระยะหนึ่ง ดังนั้นก็ทำให้เขาเหนื่อยและเบื่อกว่าไม่เข้าใจ
จากพวก "เด็กธรรมศาสตร์และเด็กกิจกรรม" ด้วยกัน และก็หนีไม่พ้นต่อ
คำพิพากษา (ตามปกติ) ว่า "หัวรุนแรง" (เกินไป)

(๒) แม้จะเรียนนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ ศิริโรตม์ก็ให้ความสนใจต่อ
ประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง เขาเป็นหนึ่งในจำนวนนักศึกษาหรือนักวิชาการ
น้อยนิดในเมืองไทยที่เชื่อว่า "ทุกอย่างมีพื้นฐานมาจากประวัติศาสตร์ และ
ประวัติศาสตร์ย่อมมีส่วนกำหนดปัจจุบัน" ความเชื่อแบบนี้ทำให้เขาคิดแบบ
"ประวัติศาสตร์นิยม" และส่งผลให้ในการคิดและพิจารณาเรื่องต่างๆ มักจะ
คำนึงถึงความเป็นประวัติศาสตร์ของเรื่องนั้นๆ อยู่เสมอ

ด้วยพื้นฐานความคิดแบบนี้ก็ทำให้เมื่อเขาสนใจเรื่องของกรรมกร
อยากรู้อยากเห็นว่ากรรมกรมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างไร รวมทั้ง
พัฒนาการของการต่อสู้ทางการเมือง เศรษฐกิจ องค์กร จิตสำนึก ฯลฯ

ความสนใจ "ประวัติศาสตร์กรรมกร" ทำให้เขาทำ "หนังสือใต้ดิน" ใน
ทำนอง "หนังสือเล่มละบาท" กับเพื่อนธรรมศาสตร์ชื่อ "กลุ่มคอปไฟ" หนังสือ
เล่มนั้นชื่อ *พลังกรรมกร* ซึ่งออกขายวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓

ศิริโรตม์เป็นหัวแรงในการทำหนังสือเล่มนั้น เขียน หาผู้เขียน หาเงิน
หาที่พิมพ์ ชาย บทความหนึ่งที่เขาเขียนคือเรื่องของกรรมกรในโรงงาน
เอกชนช่วงปี ๒๕๑๖-๒๕๑๙ ซึ่งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จรัส ดิษฐาอภิชัย
(กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) ซึ่งขณะนั้นเพิ่งกลับจากการศึกษา
ปริญญาเอกที่ฝรั่งเศส ได้ไปสัมภาษณ์นักกิจกรรมนักวิชาการตลอดจนผู้นำ
กรรมกรคนสำคัญๆ รวมทั้งเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, เสกสรรค์ ประเสริฐกุล,

เทิดภูมิ ใจดี

ศิโรตม์เคยช่วยงานมูลนิธิอารมณ พงศ์พจน์ จัดอบรมผู้นำแรงงาน เรื่องประวัติศาสตร์แรงงาน ซึ่งมีธงชัย วินิจจะกุล ร่วมศึกษาด้วย รวมทั้ง ศักดินา ฉัตรกุล ณ อยุธยา ผู้เขียนเรื่อง *นรินทร์กสิ์ง คนชววงโลก* ทำให้เขาได้ "ความรู้สึก" ทางประวัติศาสตร์แบบนี้ และมีผลอย่างมากต่อการทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะเขียนเรื่องประวัติศาสตร์กรรมกร

(๓) ช่วงระยะเวลาอันยาวนาน (จากเขียนเป็นรายงาน ปรับปรุงเป็นบทความสัมมนาและวารสารวิชาการ จนถึงการแก้ต้นฉบับเพื่อจัดพิมพ์ครั้งนี้) ทำให้ศิโรตม์เดินทางมาถึงจุดที่เขาเชื่อว่า "การเมืองกับประวัติศาสตร์" นั้นแยกออกจากกันไม่ได้ "ประวัติศาสตร์ที่สืบเนื่อง" นำไปสู่ "การเมืองที่สืบเนื่อง" และการเมืองที่สืบเนื่องนั้นก็คือสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้การเมืองมีลักษณะเป็นส่วนผสมระหว่าง conservatism กับ liberalism จนเกิดเป็น illiberalism ในปัจจุบัน

ในการเรียนปริญญาเอกวิชาทฤษฎีการเมืองที่มหาวิทยาลัยฮาวาย เขาได้ศึกษาเรื่องที่ตนเองสนใจ ผ่านการอ่านงานกลุ่มที่ช่วยสร้างแนวความคิดของเขาใหม่หลายชิ้น ส่วนใหญ่ของงานประเภทนี้ในวงรัฐศาสตร์อเมริกัน จะกล่าวถึงการสร้าง "รัฐ" และ "องค์อธิปัตย์" สมัยใหม่ว่าส่งผลกระทบต่อ การทำให้ "ทุกอย่าง" ในพรมแดนของรัฐชาติรวมกันเป็น "เรื่องเดียว" (coherence) และเป็นองค์รวม (totality) อย่างไร

"ทุกอย่าง" ในที่นี้ไม่ได้หมายความถึงแค่ "การเมืองเหนือดินแดน" เท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงโลกทัศน์ในด้านต่างๆ เช่น ความคิดเรื่องเวลา สถานที่ ประวัติศาสตร์ ความทรงจำ ฯลฯ

ศิโรตม์เขียนเรื่องของ "ถวัติ" ในขณะที่เขาคิดว่า "ความต่อเนื่อง" สัมพันธ์โดยตรงกับ "อำนาจการเมือง" และถ้าเราทำให้ประวัติศาสตร์ "เกลไถ่" ออกไปจาก "ความต่อเนื่อง" ได้ ก็เท่ากับเรากำลังทำให้ "อำนาจการเมือง" สั่นคลอนและถูก illegitimize ไปได้

การที่ "ถวัติ" สามารถวิจารณ์รัชกาลที่ ๗ ได้ ก็คือการที่ "ราษฎร" สามารถตั้งคำถามต่อ "องค์อธิปัตย์" หรือพระเจ้าแผ่นดินได้ แต่การที่เรื่องราว เช่นนี้หายไปจากความ "ทรงจำร่วม" ของสังคมก็เท่ากับการลบล้างประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นว่า "องค์อธิปัตย์" ไม่ได้มีมาโดยธรรมชาติ "องค์อธิปัตย์" นั้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางประวัติศาสตร์ บางสมัย "องค์อธิปัตย์" แข็งแรง บางสมัยอ่อนแอ มีทั้งขึ้นมีทั้งลง

ว่าไปแล้วการศึกษาวិเคราะห์เรื่อง "ถวัติ" ของศิโรตม์เป็นโครงการย่อยในโครงการใหญ่ เขาก็มีความหวังที่จะทำงาน "masterpiece" ตามแบบฉบับของ "นักเรียนนอก" ที่ได้ไปเห็นข้อเปรียบเทียบในวงวิชาการต่างประเทศโลกตะวันตก ที่มุ่งจะศึกษาอย่างจริงจังเกี่ยวกับเรื่อง "องค์อธิปัตย์" และ deconstruct การครอบงำที่ "องค์อธิปัตย์" มีต่อความคิดเรื่องต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ พื้นที่ และกาลเวลา

แน่นอน ศิโรตม์จะทำได้มากน้อยแค่ไหนก็เป็นเรื่องที่จะต้องติดตามกันต่อ

(๔) ในประเด็นสุดท้าย ศิโรตม์สารภาพว่าเขามี "ความรู้สึก" บางอย่างเกี่ยวกับ "การปฏิวัติ ๒๔๗๕" ในส่วนของประวัติศาสตร์และการเมืองนั้น เขาคิดว่า "ปฏิวัติ ๒๔๗๕" อ้ากัฟและถูก marginalized โดยวาทกรรมทางวิชาการด้วยแง่มุมต่างๆ กลายเป็นว่า "การปฏิวัติ ๒๔๗๕" เป็นเรื่องของพวกขุนนางข้าราชการหรือพวกชนชั้นนำ (elites) ราษฎรหรือสามัญชนไม่เกี่ยว

ศิโรตม์กล่าวว่า "แต่ผมคิดว่า ๒๔๗๕ เกิดไม่ได้แน่ๆ ถ้าไม่มี sentiment บางอย่างในสังคมอยู่ด้วย หรือพูดให้ถึงที่สุดแล้ว ผมคิดว่าเราไม่มีทางเห็น ๒๔๗๕ ถ้าไม่มีความรู้สึกต่อต้าน 'เจ้านาย' ดำรงอยู่ในกลุ่มราษฎร"

ดังนั้น การค้นคว้าศึกษาเรื่องของ "ถวัติ" คือการ "คืนประชาชน" ให้กับ "การปฏิวัติ ๒๔๗๕" เป็น anti-thesis ของข้อถกเถียง หรือข้ออ้างที่ว่า "๒๔๗๕" เกิดขึ้นโดยไม่มีส่วนร่วมของประชาชน

“ภารกิจอย่างหนึ่งที่ผมมีให้กับตัวเอง ซึ่งมาจากทั้ง
ภูมิหลังทางวิชาการและการเมือง ก็คือการทำให้ประวัติศาสตร์
ศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงใหญ่ๆ ในบ้านเรา เป็นประวัติ
ศาสตร์ที่มีแง่มุมของคนธรรมดาให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการ
ปฏิวัติ ๒๔๗๕, ๑๔ ตุลา หรือพฤษภา (ทมิฬ)

คนธรรมดาในที่นี้หมายถึงคนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นผู้นำ
การต่อสู้ไม่ได้เป็นปัญญาชน ไม่ได้เป็นนักศึกษา คนเหล่านี้
ปราศจากเงื่อนไขที่ทำให้พวกเขาเข้ามาร่วม ‘ก่อการ’ ได้
โดยตรง แต่บทบาทของเขาและเธอในด้านต่างๆ เป็นส่วน
สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ไม่ใช่ผู้นำหรือผู้ก่อการ
ไม่กี่คน”

น่าสนใจในแง่เหตุผลส่วนตัว (มากๆ) ของศิริโรตม์ที่บอกว่าเขามี
ความรู้สึกเป็นพิเศษต่อ “ปฏิวัติ ๒๔๗๕” มาจากการอ่านหนังสือของคุณแม่
ของเขาเองในช่วง ม.๕-๖ โดยเฉพาะ *จนกว่าเราจะพบกันอีก* ของศรีบูรพา
ซึ่งสร้างความประทับใจอย่างมาก และเมื่ออ่านจบก็เล็งๆไม่ได้ที่จะรับรู้
sentiment บางอย่างของปฏิวัติ ๒๔๗๕ จนกว่าเราจะพบกันอีก เป็นหนังสือ
ที่มีบทหนึ่งพูดถึง ๒๔๗๕ โดยตรง

ส่งท้าย

ว่าไปแล้ว ผลงานเล่มนี้ว่าด้วย “ถวัติ ฤทธิเดช” ของศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์
ออกมาในจังหวะเวลาพอดี เนื่องจากปีนี้ ๒๕๕๗ เป็นปีครบรอบ ๗๒ ปี
ของการปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ แต่ก็น่าเชื่อว่าการครบรอบครั้งนี้จะ
ผ่านไปอย่างเงียบเชียบ องค์กรของรัฐคงไม่ทำอะไรให้ระคายเคืองต่อ “ความ
ต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์” และ “ความต่อเนื่องทางการเมือง” อย่างแน่นอน
หรือแม้แต่ในวงการวิชาการมหาวิทยาลัย เรื่องนี้ก็คง “เลื่อนราง”

และถูกผลักดันให้อยู่ "ชายขอบ" ทางวิชาการไปเรียบร้อยแล้วเช่นกัน ไม่ว่าจะป็นวงรัฐศาสตร์หรือวงประวัติศาสตร์ หรือแม้กระทั่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นผลผลิตของ "การปฏิวัติ ๒๔๗๕" และก็มีวาระครบรอบ ๗๐ ปีเช่นกัน

ขอเล่าแทรกเป็นเกร็ดข่าวสั้นที่เจ็บปวดว่า เมื่อต้นปี ๒๕๕๗ ผู้เขียนคำนำได้รับเชิญไปบรรยายให้ "นักเรียนนอก" ไทยที่มหาวิทยาลัยชั้นนำระดับ top ten ของอเมริกา (ที่มีคนไทยเป็นศาสตราจารย์ด้านอาชญาวิทยาศึกษาประจำอยู่) ที่นั่นมีนักเรียนไทยอยู่เกือบ ๒๐๐ คนเห็นจะได้ ทั้งๆ ที่คำเล่าเรียนคำหน่วยกิตแพงหูฉี่ประมาณปีละ ๑ ล้านบาทก็ตาม

วันนั้นมีนักศึกษามาฟังประมาณ ๓๐-๔๐ คนเห็นจะได้ ผู้เขียนคำนำตั้งคำถามเพื่อให้ตอบรับรางวัล ว่าปีนี้ครบรอบอะไรในแง่ประวัติศาสตร์และการเมืองไทย คำตอบในใจของผู้เขียน ก็คือ ครบรอบ ๗๐ ปีธรรมศาสตร์ และ ๗๒ ปีปฏิวัติ ๒๔๗๕

เชื่อหรือไม่ว่าไม่มีใครตอบเลย ไม่ทราบเพราะไม่รู้หรือเพราะกลัวเสียหน้า โชคดีที่มีหนึ่งคนค่อยๆ ตอบอย่างแผ่วเบาว่า "๗๒ พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ" ผู้เขียนจึงสามารถให้รางวัลเป็น "วีซีดี ๑๔ ตุลา" ที่นำติดตัวเอาไปได้

ย้อนกลับมาเรื่องของศิโรตม์ เขาได้ช่วยทำให้หน้ากระดาษและหน้าจอของ "ประวัติศาสตร์การเมือง" และ "ความทรงจำ" ของไทยสมัยใหม่ "แจ่มชัด" ขึ้น มีทั้ง "กาลเวลา" และ "สถานที่" สำหรับ "สามัญชน" เราพอจะมองเห็นว่าในช่วงตั้งแต่กลางทศวรรษ ๒๔๖๐ ถึงปลาย ๒๔๗๐ นั้น "ถวัติ ฤทธิเดช" มี "ตัวตน" เป็น "บุคคลในประวัติศาสตร์"

"ถวัติ" เป็น "นักหนังสือพิมพ์" และ "นักคิดนักเขียน" วิพากษ์วิจารณ์ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่ไม่สามารถจะปรับตัวและสนองตอบต่อความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมไทยได้ทันต่อกาลเวลา

ในช่วง ๑๐ กว่าปีของกลางทศวรรษ ๒๔๖๐ จนถึงปลายทศวรรษ

๒๔๗๐ บทบาทของ "ถวัติ" โดดเด่น ทั้งวิพากษ์วิจารณ์ ทั้งเป็นปากเป็นเสียงให้ชาวนาชาวไร่ เป็นผู้นำกรรมกร (แบบไม่จำกัดเชื้อชาติและภาษา) "ถวัติ" ไปไกลถึงขนาดยื่นฟ้องร้องต่อศาลว่า พระเจ้าแผ่นดินคือรัชกาลที่ ๗ ทรงหมิ่นประมาทตนที่เป็น "ราษฎร" แต่เขาก็ต้องตกเป็นจำเลยใน "ข้อหาคลาสสิก" คือ "หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ"

นำแปลกที่นับตั้งแต่ปี ๒๔๗๘ เป็นต้นไป บทบาทของ "ถวัติ" กลับจางหายไปโดยไม่สามารถหาข้อหาอธิบายที่นำพอใจได้ ทั้งๆ ที่เขามีชีวิตอยู่จนถึงปี ๒๔๙๒ หรืออีก ๑๔ ปีต่อมา

ช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีเหตุการณ์ที่สำคัญๆ และเปลี่ยนแปลงสังคมไทยอย่างมากมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นการก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พร้อมๆ กับการบลูกระดมเผยแพร่ "ลัทธิเชื้อชาตินิยม" (ที่สุจิตต์ วงษ์เทศเติมวลีท้ายว่า "ล้าหลังคลั่งชาติ") ของหลวงวิจิตรวาทการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นบุก รัฐบาลไทยประกาศสงครามกับสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา ขบวนการเสรีไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกรรมาชีพเมืองหลวงไปจังหวัดเพชรบูรณ์ (ที่มีคำถามว่า ถวัติไปติดไข้ป่ามาได้ยังไง) ไม่ว่าจะเป็นการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ไทย และที่สำคัญคือไม่ว่าจะเป็นเรื่องอันถูกทำให้มีดমনในกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ ๘ และทั้งปิดฉากและเปิดฉากใหม่ด้วยการรัฐประหาร ๒๔๙๐ (ของคณะทหารที่นำโดยพลโทผิน ชุณหะวัณ)

กล่าวโดยย่อ งานชิ้นนี้ของศิโรตม์น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการแสวงหาทางสำหรับประวัติศาสตร์และการเมืองไทย "ภาคประชาชน" แต่งานชิ้นนี้ก็ต้องการการเสริมต่อทั้งโดยตัวของศิโรตม์เอง หรือใครก็ตามที่สนใจเรื่องราวของอดีตที่กว้างขวางไปกว่ากรอบเดิมๆ ของ "ลัทธิมหาบุรุษ" หรือ "ลัทธิราชาชาตินิยม" นั่นเอง

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

พฤษภาคม ๒๕๕๗

คำขอบคุณ (พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๗)

เชื่อกันว่าประวัติศาสตร์เท่ากับเรื่องจริงทั้งหมดที่เกิดขึ้นในอดีต แต่ถ้าประวัติศาสตร์คือเรื่องจริงในอดีตก็หมายความว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีแต่ชนชั้นปกครอง เพราะประวัติศาสตร์ไทยเขียนขึ้นโดยมีองค์อธิปัตย์แบบเทวราชาเป็นตัวเอก ในขณะที่โครงเรื่องของประวัติศาสตร์ไทยก็พัวพันอยู่กับวีรกรรมและอัจฉริยภาพของตัวเอกในด้านต่างๆ เช่น การรบ การประดิษฐ์อักษร การค้า และการประพันธ์

เชื่อกันอีกเช่นกันว่าไม่มีสามัญชนในประวัติศาสตร์ไทย แต่อันที่จริงก็มีร่องรอยของสามัญชนอยู่ในประวัติศาสตร์มาโดยตลอด เพียงแต่คนเหล่านี้แทบไม่ปรากฏในด้านต่างๆ ยกเว้นแต่การศิวราบและจรรโลงไว้ซึ่งสถานะอันสูงส่งของผู้ปกครอง จึงเป็นเพียงตัวประกอบปลายแถว ที่เข้าฉากเพื่อขับเน้นให้วีรกรรมและบทบาทของตัวละครหลักๆ โดดเด่นขึ้นมา

ประวัติศาสตร์แบบนี้ถือว่าองค์อธิปัตย์เป็นสมมติเทพที่มีอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ไม่มีสังคมไหนดำรงอยู่ได้ด้วยอำนาจและอัจฉริยภาพขององค์อธิปัตย์ล้วนๆ เพราะทุกสังคมย่อมประกอบไปด้วยผู้คนจำนวนมากที่ดำรงชีวิตและทำกิจกรรมอื่น เช่น การเพาะปลูก การค้า การเลี้ยงสัตว์ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การศาสนา สันทนาการ พิธีกรรม การศึกษา

ซึ่งก็หมายความว่า ชวนา พ่อค้า หมอ พราหมณ์ นักดนตรี ล้วนมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าผู้ปกครอง

อันที่จริง แม้แต่กิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง

โดยตรง เช่น การบริหารราชการแผ่นดิน การยุติธรรม การทหาร ก็ล้วนเป็นกิจกรรมซึ่งลำพังผู้นำทางการเมืองย่อมไม่อาจทำได้ แต่ต้องอาศัยคนอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก เช่น เสมียน เจว็ด ทหารเลว ไพร่ ขุนนาง จนกล่าวได้ว่าไม่มีสังคมไหนดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนธรรมดาสามัญ

เมื่อประวัติศาสตร์ไทยเขียนขึ้นโดยปราศจากบทบาทของสามัญชน อดีตของสามัญชนก็พลอยไม่ปรากฏในประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์ไทยคือประวัติศาสตร์ของการทำให้สามัญชนปราศจากอำนาจไปเสียทุกอย่าง จึงไม่เท่ากับอดีต แต่เป็นประวัติศาสตร์ของอดีตเฉพาะเท่าที่เรารู้เท่านั้นเอง

ประวัติศาสตร์แตกต่างจากอดีต และแก่นแท้ของวิชาประวัติศาสตร์ก็คือการคัดเลือกอดีตบางส่วนมาจากอดีตทั้งหมด พิเคราะห์หว่าอดีตประเภทไหนที่ถือว่าเป็น "หลักฐานทางประวัติศาสตร์" ซึ่งควรบันทึก, จดจำ, ศึกษา, อธิบาย และจัดระเบียบจนกลายเป็น "ความรู้" ทางประวัติศาสตร์ขึ้นมาพร้อมๆ กับจำแนกว่าอดีตประเภทไหนที่ไม่สมควรถูกบันทึกไว้ ไม่สมควรถูกจดจำ ไม่จำเป็นต้องได้รับการศึกษา และไม่มีค่าพอจะลงไปทำการอธิบาย

ปรัชญาบางสำนักเชื่อว่า "ความรู้" เท่ากับ "ความจริง" แต่วิชาประวัติศาสตร์นั้นปราศจากการบันทึกอดีตที่เกิดขึ้นจริงๆ หลายต่อหลายอย่าง ช่องว่างระหว่าง "อดีต" ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์กับ "อดีต" ที่เกิดขึ้นจริงๆ จึงแสดงให้เห็นช่องว่างระหว่าง "ความรู้" กับ "ความจริง"

ประวัติศาสตร์เป็นผลผลิตของ "การจำ" และ "การลืม" เพื่อสร้างและนำเสนอความรู้ที่ถือว่าเป็น "ตัวแทน" (representation) ของอดีต อดีตในประวัติศาสตร์จึงเป็นผลผลิตของอำนาจที่เขียนประวัติศาสตร์ และกล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว ความเป็น "ปัจจุบัน" ในแต่ละช่วงจึงเป็นฝ่ายที่กำกับนิยามมองและความเข้าใจต่ออดีตขึ้นมา

เมื่อประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของการจำและการลืม ประวัติศาสตร์ที่มีแกนกลางอยู่ที่ผู้ปกครองแบบเทวราชาคือประวัติศาสตร์ที่สร้าง "ความรู้"

ขึ้นมาจากการเลือกจำแต่อดีตบางประเภท พิจารณาหลักฐานเฉพาะที่ยืนยัน
อดีตแบบนั้น อธิบายเหตุการณ์ทั้งหมดในอดีตผ่านโลกทัศน์แบบนั้น และ
ถือว่าจินตนาการเกี่ยวกับอดีตที่วางอยู่บนหลักฐานและความคิดความเชื่อ
ที่จำกัดจำเขี่ยนั้น เป็นตัวแทนของอดีตทั้งหมดที่เคยเกิดขึ้นในสังคมไทย

ความรู้ที่กลายเป็นสถาบันส่งผลให้ "จินตนาการเกี่ยวกับอดีต"
แบบนี้ได้รับการรับรองจากสถาบันทางวิชาการต่างๆ ว่าเป็น "ประวัติศาสตร์
แห่งชาติ" จนทำให้ในที่สุด "ประวัติศาสตร์แห่งชาติ" ก็มีความหมายเท่ากับ
"ประวัติศาสตร์องค์อธิปัตย์"

ผลก็คือ ชาติที่อยู่ในภาวะแบบนี้ไม่สามารถคิดถึง "ประวัติศาสตร์
ประชาชาติ" ที่เคารพและครอบคลุมถึงชนชั้นและเชื้อชาติต่างๆ ที่อยู่นอก
วงจรของความเป็นองค์อธิปัตย์ได้ต่อไป

ถ้าการเมืองคือความสัมพันธ์ทางอำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่าง
ประวัติศาสตร์และอำนาจย่อมทำให้ประวัติศาสตร์สัมพันธ์กับการเมือง
เพราะเหตุนี้ปรัชญาประวัติศาสตร์บางสำนักจึงเห็นว่าสำนักทางประวัติ
ศาสตร์สมัยใหม่กับสำนักทางการเมืองสมัยใหม่จึงเป็นสองด้านของเหรียญ
เดียวกัน จนกระทั่งประวัติศาสตร์ทั้งหมดคือประวัติศาสตร์ของการเมืองใน
อดีต และหากปราศจากการเมืองในอดีตก็จะมีประวัติศาสตร์อยู่เลย"

คำถามคือ ประวัติศาสตร์แห่งชาติของไทยสัมพันธ์กับระบอบ
อำนาจอย่างไร?

อำนาจสมัยใหม่เป็นอำนาจในกรอบของรัฐประชาชาติ และเมื่อ
รัฐประชาชาติคือชุมชนในจินตนาการที่ถือว่าสมาชิกต้องมีคุณสมบัติร่วม
บางอย่าง ประวัติศาสตร์ภายใต้รัฐประชาชาติจึงเป็นเทคนิควิทยาการจัด
ระเบียบหลักฐานเพื่อนำเสนอความรู้ที่ถือว่าเป็น "ตัวแทน" ของอดีต จึงเป็น
ความรู้ที่วางอยู่บนความคิดเรื่องความผสมกลมกลืนและความสอดคล้อง
ต้องกัน (coherence) ของสมาชิกในรัฐประชาชาตินั้นเอง

เพราะเหตุนี้ พื้นที่ (space) ในประวัติศาสตร์ของรัฐประชาชาติ

จึงเป็นพื้นที่ที่เป็นเอกภาพ ขณะที่เวลาของรัฐประชาชาติก็คือเวลาที่ต่อเนื่อง จากอดีตสู่ปัจจุบัน มีระเบียบแบบแผนตายตัว ตรงดิ่งไปสู่จุดหมาย และอาจ เปรียบเทียบได้ว่าเป็นเวลาที่มีรูปร่างคล้ายเส้นตรง

รัฐประชาชาติปรารถนาอดีตที่ต่อเนื่อง^๓ แม้ในรัฐประชาชาติที่เต็มไปด้วยเรื่องราวของการรุกรานจากต่างชาติ, การปฏิบัติของมวลชนเพื่อโค่นล้มเผด็จการ, สงครามปลดแอก, รัฐประหาร ฯลฯ ซึ่งทำให้อดีตเผชิญกับ จุดหักเห ไม่สงบราบเรียบ และเบี่ยงเบนไปจากจุดหมาย รัฐประชาชาติก็จะ อธิบายเหตุการณ์แบบนี้ว่าเป็นเรื่อง "แปลกปลอม" (alien) จากระเบียบหรือ ภัทศานที่ต่อเนื่องบางอย่าง

เพราะเหตุนี้ เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง จึงถูกตีความ และใส่ความหมายใหม่ ๆ ให้ยกย่องเชิดชูและจรรโลงระเบียบ หรือหาก ทำไม่ได้เหตุการณ์เหล่านั้นก็จะถูกลืม, รื้อทำลาย, กัดอำพราง หรือลบร่อง รอยทั้งหมดทิ้งไป

นักปรัชญาประวัติศาสตร์บางคนเรียกเหตุการณ์ประเภทหลังนี้ว่า "เวลาบาดแผล" (traumatic time)^๔ โดยนิยามว่าเวลาบาดแผลคือภาวะที่ เหตุการณ์จริงบางอย่างไปทำลาย, ชัดแจ้งหะ, รบกวนความผสมกลมกลืน และความสอดคล้องต่อกันในจินตนาการทางประวัติศาสตร์ของรัฐประชา ชาติ ทำให้จินตนาการนี้ถูกทำลายถูกสงสัย มีศักยภาพจะสั่นคลอนอำนาจ ในปัจจุบัน

และอาจส่งผลให้รัฐอยู่ในภาวะที่ "เกือบจะ" สูญเสียความสามารถ ในการปกครอง (governmentability)

ถ้าสงครามคือเครื่องจักรที่อยู่เบื้องหลังสถาบันและระเบียบ^๕ ความ รุนแรงก็ย่อมเป็นเครื่องมือของรัฐประชาชาติในการสถาปนาและจรรโลง ไว้ซึ่ง "ระเบียบภายใน"

ประวัติศาสตร์ของรัฐประชาชาติคือประวัติศาสตร์ของการผูกขาด และใช้ความรุนแรง แต่รัฐประชาชาติไม่ต้องการให้จดจำอดีตที่เต็มไปด้วย

"เมื่อความเจริญของมนุษย์ทวีขึ้น การปกครองก็ย่อมเปลี่ยนไปตามกาล กล่าวคือพระราชภาระอันพระมหากษัตริย์เคยแบ่งให้พระบรมวงศานุวงศ์กระทำแทนในบางส่วนบางแผนกมาแต่เดิมนั้น ก็โอนไปอยู่ในข้าราชการซึ่งเปนคณะฯ หนึ่งในที่เรียกว่ารัฐบาล กระนั้น ก็คียังมีบางพระองค์ที่ทรงเข้าพระทัยผิดอยู่ คือยังทรงใช้อำนาจเท่าที่ เคยใช้มาแล้วอย่างไม่วุญคมือ

เราประสงค์แต่จะคักเคื่อนพระบรมวงศานุวงศ์ในเมืองไทย... ถ้าการกระทำของพระองค์รุนแรงมากไปแล้ว จักเป็นที่ระคายเคืองพระราชหฤทัยมิน้อย ขอให้ทรงเข้าพระทัยไว้เถาะว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชวงศ์ของเรา นี้ ย่อมไม่ทรงยอมให้ใครใช้อำนาจจนเกินไป ถ้าอำนาจชนิดนี้หมดไปได้จริงแล้ว บ้านเมืองของเราจะได้เจริญเท่าเทียมเพื่อนบ้านเขาบ้าง"

ถวติ ฤทธิเดช, "อำนาจเจ้า,"

หนังสือพิมพ์กรรมกร (๒๘ มกราคม ๒๔๖๘)

